

GEMEENSCHAPPELIJK LANDBOUWBELEID, DEFINITIEVE INDIENING NATIONAAL STRATEGISCH PLAN

DATUM 25-11-2022
VAN Mirjam Sterk
AAN Commissie RGW

Graag wil ik u met dit memo informeren dat het definitieve Nationaal Strategisch Plan (NSP) begin oktober is ingediend bij de Europese Commissie. Het NSP moet iedere lidstaat opstellen in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB-NSP) van de Europese Unie. Formele goedkeuring wordt tussen de 6 en 8 weken na indiening verwacht. U kunt het definitieve NSP en andere informatie over het GLB-NSP vinden op www.toekomstglb.nl. Met dit memo geef ik invulling aan de toezegging aan D66 tijdens de commissie RGW van 23-11-2022 om schriftelijke informatie hierover toe te sturen voor de commissievergadering van januari 2023.

Doel van het GLB-NSP: verduurzaming van de landbouw

Het NSP beschrijft hoe Nederland vanaf volgend jaar invulling geeft aan het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB-NSP). De komende jaren krijgen boeren gerichter steun voor activiteiten die bijdragen aan een toekomstbestendige en innovatieve landbouw die in balans is met natuur, milieu en klimaat. Nieuw is bijvoorbeeld de ecoregeling: Agrariërs kunnen uit ruim 20 eco-activiteiten kiezen om toe te passen op hun bedrijf. Deze variëren van het beheren van houtwallen en het toepassen van kruidenrijke akkerranden tot het telen van eitwitgewassen. Met de introductie van de ecoregeling wordt nadrukkelijk rekening gehouden met keuzevrijheid voor de boeren en hun ondernemerschap. Om in aanmerking te komen voor Europese subsidies moeten zij aan bepaalde duurzaamheids-vereisten voldoen.

Aanloop naar het definitieve NSP

Eind 2021 heeft de Minister het NSP ter goedkeuring ingediend bij de Europese Commissie. De Commissie heeft vervolgens in maart 2022 gereageerd met een 'Letter of Observations'. Op basis van deze observaties zijn gesprekken gestart met de Europese Commissie over door de Commissie gevraagde verduidelijkingen en aanpassingen in het GLB-NSP. De provincies zijn bij die gesprekken betrokken geweest via het gezamenlijke programmabureau van Rijk en provincies en hebben ook bestuurlijk bij de Minister hun aandachtspunten ingebracht. De gesprekken met de Europese Commissie hebben meer tijd in beslag genomen dan verwacht, maar eind september is overeenstemming bereikt over de definitieve teksten. De Minister heeft het definitieve NSP vervolgens ingediend.

De rol van Provinciale Staten

Het indienen van het GLB-NSP-NSP is een verantwoordelijkheid van de Minister. Provincies en waterschappen zijn nauw betrokken geweest in de totstandkoming van het GLB-NSP. Dit betreft een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Op 1 juni 2022 heb ik u voor de laatste maal geïnformeerd over de voortgang van het GLB-NSP en de implementatie in de provincie Utrecht in een informatiesessie van de Commissie RGW. In de kadernota 2023-2027 stellen Provinciale Staten middelen voor cofinanciering beschikbaar. Voor het eerste kwartaal van 2023 staat de vaststelling van de algemene subsidieverordening GLB-NSP door de Provinciale Staten gepland.

Wijzigingen ten opzichte van het in december 2021 ingediende NSP

Veel van de observaties van de Europese Commissie zijn beantwoord door middel van verduidelijking en het aanleveren van extra informatie over het Nederlandse beleid. Een deel van de observaties heeft geleid tot aanpassingen ten opzichte van het in december 2021 ingediende NSP. De belangrijkste wijzigingen betreffen:

1. Duurzaamheidsvereisten

Om in aanmerking te komen voor GLB-NSP subsidie moeten boeren voldoen aan zogenaamde Goede Landbouw- en Milieucondities (GLMC's). Hierin zijn de volgende zaken aangepast:

- GLMC 4, het aanhouden van bufferstroken langs waterlopen. Deze bufferstroken worden op sommige plekken breder (3 in plaats van 2 meter). Er zijn uitzonderingen voor smalle percelen.
- GLMC 6, eisen voor een minimale bodembedekking, is aangescherpt. Voor zware klei is een eis opgenomen dat 80% van het bouwland bedekt moet zijn in een periode van zes weken tussen 1 augustus en 1 november. Die bedekking kan bestaan uit een gewas, gewasresten, stoppels en of mulchen (bodembedekken met organisch materiaal). Een langere bedekking van de bodem draagt bij aan de biodiversiteit, met name voor overwinterende vogels.
- GLMC 7, gewasrotatie, is aangepast qua eisen, wat met name relevant is in Oldambt.
- GLMC 10, droge sloten, wordt toegevoegd. Hierin wordt gesteld dat langs droge sloten een bufferstrook van één meter gehandhaafd moet worden. Hiermee sluiten de GLB-NSP-eisen aan bij de eisen vanuit het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en wordt de waterkwaliteit beschermd.
- Naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne heeft de Europese Commissie voor 2023 uitstel van toepassing van GLMC 7 en 8 mogelijk gemaakt.

2. Ecoregeling

In de ecoregeling zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- De puntentoekenning en vergoeding van eco-activiteiten is geactualiseerd en geoptimaliseerd, onder andere op basis van de inzichten van de praktijktoetsen en doorrekening.
- Aan biologische boeren en boeren in omschakeling naar biologische landbouw zal het niveau goud worden toegekend.
- De regiokaart is aangepast om zo een logische indeling op basis van een dominant bouwplan te bewerkstelligen.
- De eco-activiteit 'vezelgewas' is toegevoegd aan de ecoregeling.

3. Jonge boeren

De steun aan jonge boeren wordt versterkt. De top-up voor jonge boeren in inkomenssteun wordt niet verlengd maar uitgefaseerd. Jonge landbouwers, die nog onder het huidige GLB-NSP een top-up toegekend hebben gekregen en waarvan de vijftiaarsperiode nog niet is afgelopen, zullen in de nieuwe GLB-NSP-periode recht hierop blijven houden onder de nu geldende voorwaarden. De middelen die vrijvallen omdat de top-up wordt uitgefaseerd worden toegevoegd aan het budget voor de vestigingssteun aan jonge boeren. Deze vestigingssteun steunt jonge boeren die zeggenschap in het bedrijf hebben en een duurzaamheidsplan hebben opgesteld met een eenmalig bedrag van €25.000-.

4. Biologische landbouw

Het definitieve NSP zet in op uitbreiding van het areaal biologische landbouw in Nederland tot 6% in 2027. In het ingediende concept-NSP betrof dit 3,85%. Het nieuwe GLB-NSP stimuleert biologische landbouw via de ecoregeling en de conditionaliteit. Hier wordt invulling aan gegeven door de biologische sector als 'green-by-definition' te beschouwen voor de ecoregeling. Op deze manier komen biologische agrariërs automatisch in aanmerking voor de hoogste vergoeding van de ecoregeling (niveau goud). In het definitieve plan worden ook bedrijven die in omschakeling zijn als 'green-by definition' beschouwd. De biologische sector wordt in het definitieve plan uitgezonderd voor GLMC 7 (gewasrotatie) en kleine biologische bedrijven (≤ 10 hectare) worden uitgezonderd voor GLMC 8 (niet productief areaal). Bovendien wordt de biologische sector nadrukkelijker meegenomen in het Agrarische Kennis en Innovatie Systeem (AKIS) en bij de interventie productieve investeringen. In deze beide interventies wordt in de beoordeling van subsidieaanvragen extra belang gegeven aan subsidie verzoeken van biologische landbouwers. Tevens wordt via de samenwerkingsinterventie de mogelijkheid gecreëerd om de positie van de biologische landbouw in de keten te versterken.

5. Samenwerking

Een belangrijk doel van het nieuwe GLB-NSP is het ondersteunen van de transitie van het landelijk gebied. In samenspraak met de Europese Commissie is een aantal GLB-NSP interventies gericht op samenwerking en het European Innovation Partnership (EIP) samengevoegd. De samenvoeging sluit beter aan bij het Nationaal

Programma Landelijk Gebied en geeft technisch meer mogelijkheden bij de uitvoering. Voorbeelden zijn de mogelijkheid voor samenwerkingsprojecten in veenweide gebieden en overgangsgebieden N2000 (o.a. maken integraal gebiedsplan, kennisdeling en coördinatie).

6. Dierenwelzijn

Indien een interventie betrekking heeft op de veehouderij, zal dierenwelzijn worden meegewogen via voorwaarden, doelen of selectiecriteria. Dierenwelzijn houdt in het borgen van goede voeding, goede omgeving, goede gezondheid, natuurlijk gedrag, positieve emotionele toestand en de intrinsieke waarde en integriteit van het dier. Dierwaardige veehouderijpraktijken worden onder meer bevorderd door binnen de investeringsregeling ruimte te bieden voor investeringen voor dierenwelzijns- en diergezondheidsverbeteringen op het gebied van onder andere huisvesting en diermanagement. In het definitieve NSP is dit aangescherpt door binnen het budget voor investeringen 5% te reserveren voor investeringen die dierenwelzijn bevorderen, zoals het vergroten van de beschikbare ruimte per dier.

Versoeplingen bij implementatie

Het nieuwe GLB-NSP gaat in per 1 januari 2023. Het definitieve NSP komt op een moment dat boeren hun bouwplannen voor volgend jaar veelal al hebben gemaakt. Dit zorgt voor onzekerheid bij zowel de boeren als de uitvoeringsorganisaties. Vooral de benodigde aanpassing van de ICT-systemen op de nieuwe situatie van de bufferstroken vraagt veel tijd van RVO, tot in februari. Er is met Rijk, RVO, provincies en vertegenwoordigers van de sector gezocht naar mogelijkheden om onzekerheden weg te nemen en deelnamebereidheid en daarmee het doelbereik van het GLB-NSP te vergroten alsmede ook de uitvoerbaarheid voor de uitvoeringsorganisatie. Daartoe zijn de volgende besluiten genomen:

- De aanmelding voor de basisbetaling en ecoregeling zal eenmalig van 1 maart tot en met 15 mei 2023 via de Gecombineerde Opgave plaatsvinden. Voor het ANLb wordt de beschikkingsperiode verruimd en afgestemd op de aanmelding voor de ecoregeling.
- Om de instapdrempel in 2023 te verlagen (bijvoorbeeld voor boeren die hun bouwplan voor 2023 al rond hebben) wordt de instapeis voor de ecoregeling éénmalig aangepast voor biodiversiteit en landschap. Hierdoor wordt het voor meer boeren mogelijk in 2023 deel te nemen en ervaring op te doen, waardoor de deelname over de gehele GLB-NSP periode hoger kan liggen. Immers, indien bedrijven in 2023 niet kunnen voldoen, komen deze mogelijk niet terug in 2024.
- De korte voorbereidingstijd en de hierboven beschreven aanpassingen zorgen voor een grotere kans op administratieve fouten bij de aanvragers. Daarom wordt in 2023 een verlicht sanctieregime toegepast. Een boer kan immers niet gehouden worden aan eisen waarvan hij niet tijdig op de hoogte was. Hierdoor wordt door middel van controles wel vastgesteld wat niet goed is geregistreerd, maar volgt daar in het eerste jaar niet altijd een sanctie op.

Communicatie over het GLB-NSP

Communicatie over het GLB-NSP loopt al. Naast de informatievoorziening vanuit het Rijk gedurende het afgelopen jaar (met onder meer webinars en informatiebijeenkomsten), heeft er op 7 juli jl. een informatiebijeenkomst in Utrecht voor belanghebbenden plaatsgevonden. Nu het definitieve NSP bekend is wordt er ingezet op aanvullende communicatie over het NSP. Het Rijk heeft toegezegd om op de website van het RVO zo spoedig mogelijk de actuele informatie over het NSP en de regelingen te plaatsen en waar mogelijk ondersteund met visuele middelen zoals de aangekondigde simulatietool. Nu al gebeurt dat regelmatig via onze eigen website. Daarnaast zorgt de provincie zelf voor het informeren over plannen voor de komende provinciale regelingen waarvoor provinciale bijeenkomsten zijn voorzien.

Tot slot

Ik ben blij dat er nu duidelijkheid is over het definitieve NSP. De regelingen in het nieuwe GLB-NSP helpen boeren om op hun eigen bedrijf veranderingen door te voeren, maar juist ook door boeren in staat te stellen in hun gebied, in de keten of in hun deelsector gezamenlijk te werken aan verduurzaming. Het nieuwe GLB-NSP ondersteunt daarmee boeren bij de gewenste transitie in de landbouw.